

IVN-MEDEDELINGEN SEPTEMBER 2019, NR. 35

In deze aflevering:

+ Komende evenementen

- ++ Presentatie Heinrich Heine, *Memoires en bekentenissen*
- ++ Romantici en revolutionairen in de 18e en 19e eeuw
- ++ Activiteiten Zuid-Afrika Huis

+ Varia

- ++ Hagar Peeters en Dato Turashvili als Letterenfonds-fellow naar NIAS-KNAW
- ++ Pas verschenen (I): Josse Bade / Jodocus Badius Ascensius, *Stultiferae naues*
- ++ Pas verschenen (II): *Gerrit Mannoury (1867-1956). Een relativistisch denker*
- ++ Te verschijnen: *Extaze 31* over "De eeuw van Gisèle"
- ++ Schemerarchieven (35)
- ++ De werkbank (35)
- ++ Is het nog niet te laat?

1. KOMENDE EVENEMENTEN

1.1. Presentatie Heinrich Heine, *Memoires en bekentenissen*

[ingezonden mededeling van Spui25]

Woensdag 4 september (17.00) vindt bij boekhandel het Martyrium in Amsterdam de presentatie van *Heinrich Heines Memoires en bekentenissen* plaats, met bijdragen van onder anderen vertaler Jan Sietsma en Arjen Lubach. Je bent van harte welkom!

Toegang tot dit evenement is gratis maar we horen wel graag van tevoren of je komt. Aanmelden kan door een e-mail naar publiciteit@arbeiderspers.nl te sturen.

Wanneer: woensdag 4 september, 17.00 uur

Waar: [Het Martyrium](#), Van Baerlestraat 170-172, Amsterdam

[Lees alvast een fragment](#)

1.2. Romantici en revolutionairen in de 18e en 19e eeuw

[ingezonden mededeling van Lotte Jensen]

Op woensdag 11 september wordt het boek *Romantici en revolutionairen: Literatuur en schrijverschap in Nederland in de achttiende en negentiende eeuw* van Lotte Jensen en Rick Honings gepresenteerd in het gebouw van de KNAW in Amsterdam.

Wanneer: woensdag 11 september, 15.30-17.30 uur

Waar: Trippenhuis Amsterdam

[Toegang is gratis, maar aanmelden is verplicht.](#)

1.3. Activiteiten Zuid-Afrika Huis

[ingezonden mededeling van Isabelle Vermeij]

Dinsdag 24 september: Leeskring Zuid-Afrika Huis

Leeskring in het kader van de *Week van de Afrikaanse Roman*.

Nadere informatie volgt.

Plaats: Zuid-Afrika Huis, Keizersgracht 141-c, 1015 CK Amsterdam

Tijd: 19.00 uur koffie, 19.30 uur aanvang

Kosten: € 2,50

Aanmelden: tel. 020-6249318 of per e-mail: bibliotheek@zuidafrikahuis.nl

Hou de website in de gaten, bijvoorbeeld ook voor de serie ["Koffieochtenden voor Afrikaanse expats"](#) in september

2. VARIA

2.1. Hagar Peeters en Dato Turashvili als Letterenfonds-fellow naar NIAS-KNAW

[ingezonden mededeling van Hanneke Marttin, Nederlands Letterenfonds]

Dichter en schrijver Hagar Peeters en de Georgische schrijver Dato Turashvili werken dit academisch jaar elk een semester lang op uitnodiging van het Letterenfonds en NIAS-KNAW als *writer in residence* in Amsterdam. Ze zullen de academische setting van het NIAS benutten om onderzoek te doen voor hun genredoorbrekende literaire projecten.

Hagar Peeters zal van 1 september 2019 tot 1 februari 2020 op het NIAS haar onderzoek naar de verhouding tussen schrijverschap en alleenstaand moederschap voortzetten. Dit ten behoeve van een trilogie, die zowel gestoeld is op wetenschappelijk onderzoek als op ervaringen van haarzelf en haar moeder, zowel van binnenuit beschreven als van buitenaf bekeken. Op 19 september verschijnt het

eerste deel van dit drieluik, de dichtbundel *De schrijver is een alleenstaande moeder* bij de Bezige Bij. Het vervolg zal bestaan uit proza-exercities en filosofische beschouwingen.

Hagar Peeters brak in 1997 door als rapdichter en studeerde daarna cum laude af in de cultuur-, mentaliteits- en ideeëngeschiedenis vanaf de Verlichting. Haar dichtbundels en non-fictie werden meermaals bekroond. Zo ontving ze voor haar tweede poëziebundel *Koffers zeelucht* zowel de J.C. Bloemprijs als de Jo Peters Poëzieprijs. In 2008 stond ze op de shortlist van de verkiezing van de Dichter des Vaderlands. Haar debuutroman *Malva* is bekroond met de Gouden Boekenuil 2016 en in zes talen vertaald, waaronder Engels, Duits en Spaans.

De Georgische schrijver Dato Turashvili volgt haar op aan het NIAS. Hij zal er werken aan een boek – een combinatie van fictie en documentair proza, roman en non-fictie – over de korte Georgische onafhankelijkheid aan het begin van de twintigste eeuw (1918-1921), en een Nederlands schip dat de onafhankelijkheidsstrijd faciliteerde met wapens.

Dato Turashvili (1966) geldt als een van de meest vooraanstaande intellectuelen uit Georgië. Hij was een van de leiders van het studentenprotest in 1989. Sindsdien publiceerde hij 17 boeken, waaronder toneelstukken, reisberichten, verhalen, filmscripts en romans. Bij uitgeverij Cossee verscheen *Weg uit de USSR*, gebaseerd op de vliegtuigkaping in Tbilisi op 18 november 1983. De roman werd buitengewoon goed ontvangen in de Nederlandse pers.

Foto Hagar Peeters: © Koos Breukel

Tijdens zijn residentie zal een nieuwe roman in vertaling verschijnen. Hierin beschrijft Turashvili de odyssee van de Georgische eenheid, waar zijn grootvader

deel van uitmaakte, die samen met de Canadezen bij de bevrijding van Amsterdam een belangrijke rol speelde.

Het residentieprogramma van NIAS en Letterenfonds

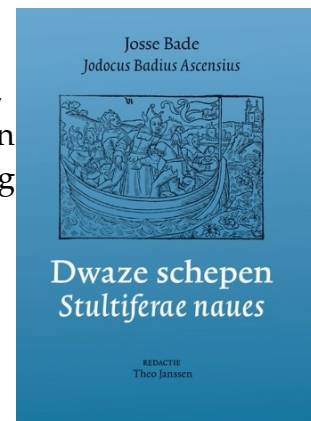
Elk jaar weer blijkt de uitwisseling tussen de fellows uit de kunsten en verschillende wetenschappelijke disciplines zeer vruchtbaar en inspirerend. Eerdere gastschrijvers waren onder meer Ghayath Almadhoun, H el ene Gel ens, Lieve Joris, David Mitchell en David van Reybrouck. Het residentieprogramma is een samenwerking tussen NIAS-KNAW en het Nederlands Letterenfonds.

Video: interview met [Dato Turashvili over Amsterdam en het verleden van zijn grootvader](#) of interview [met Hagar Peters over haar roman *Malva*](#).

2.2. Pas verschenen (I): Josse Bade / Jodocus Badius Ascensius, *Stultiferae naues* [ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Stichting Neerlandistiek VU]

Josse Bade schreef de tekst van zijn *Stultiferae naues* in 1498 voor zijn Parijse vriend en uitgever Angelbert de Marnef als een vervolg op Sebastian Brants' *Narrenschiff* van 1494.

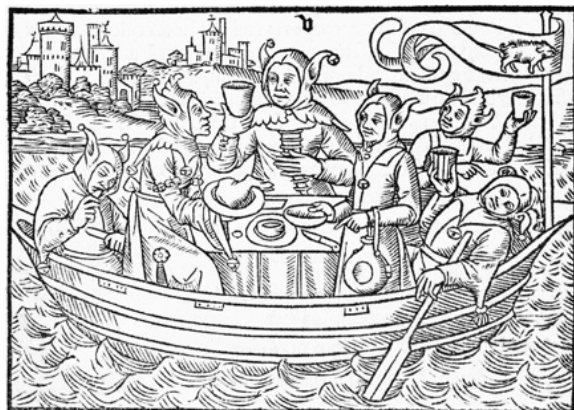
Eva, tot groot kwaad verleid door haar zintuigen, leidt vanaf haar moederschip een vloot van vijf sloepen die, hoe klein ook, toch heel veel passagiers kunnen opnemen. Elke sloep heeft een zintuig als kapitein, een vrouw die met haar betoverend gezang vrouwen en mannen poogt te verleiden bij haar sloop te gaan om af te varen naar een zalig land van eeuwig sensueel genot. Zo prijst de Dwaze Smaakzin met een vrolijke verlokkelijke toost begeerlijke heerlijkheden aan om met gretigheid naar uit te kijken.

Hier eet je een koningsmaal, ontbijt er als de goden en volle glazen geuren naar ambrozi n en nectar.

Chic is het eten hier, verfijnd, geraffineerd en moeiteloos voor elk gehemelte gemaakt. Als Jupiter een gast aan dit banket zou zijn, dan zei hij 'zoiets heb ik in de hemel niet'.

Dus blijf niet als een zoutzak staan, betreed dit jacht, en over drie uur komt het gelukkig land in zicht.

In Bades fraai geillustreerde *Stultiferae naues* komen enkele tradities samen:

satire op menselijke dwaasheid, moraalfilosofische idee n over de zintuigen en misogynie opvattingen of, beter gezegd, misvattingen. Kort na het verschijnen van Bades boekje wordt de vraag wat dwaasheid (*stultitia*) en wat wijsheid (*sapientia*) is, onverbeterlijk beantwoord in Erasmus' *Laus Stultitiae*.

BESTELINFORMATIE

Dwaze schepen / Stultiferae naues, Theo Janssen (redactie); Anne-Marie De Gendt (inleiding); Harm-Jan van Dam (vertaling)

Stichting Neerlandistiek VU Amsterdam; Nodus Publikationen Münster, 2019

[xxvi + 128 pagina's; 15 afbeeldingen]

ISBN/EAN 978-90-8880-036-8; In Nederland info@jnoordegraaf.nl

€ 22,50 (excl. verzendkosten)

Buiten Nederland dutz.nodus@t-online.de

2.3. Pas verschenen (II): Gerrit Mannoury (1867-1956). Een relativistisch denker [ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Stichting Neerlandistiek VU]

Als uitvloeisel van het NWO-onderzoeksproject 'From Criticism to Methodology. Dutch Reflections on Science and Society 1926-1970' heeft de filosofe Mireille Kirkels onlangs een omvangrijk proefschrift verdedigd over leven en werk van Gerrit Mannoury, een indertijd bekende Nederlandse wiskundige, filosoof en communist. Mannoury was een actieve en veelzijdige persoonlijkheid. In 1886 begonnen als onderwijzer aan een voormalige armenschool ging hij in 1937 aan Universiteit van Amsterdam met emeritaat als hoogleraar in de meetkunde, mechanica en wijsbegeerte van de wiskunde. In 1946 werd hij er eredoctor. Als zogeheten 'Trotskist' werd Mannoury op bevel van Moskou in 1929 'aus der Partei definitiv entfernt' (p. 359). In de loop van de jaren heeft Mannoury buitengewoon veel geschreven. Kirkels kon putten uit een schat aan gepubliceerd materiaal en daarnaast heeft ze ook veel archiefmateriaal kunnen raadplegen. Op alle gebieden heeft Mannoury de stof gezien vanuit een relativistisch standpunt, zo concludeerde de schrijfster.

Voor neerlandici die niet wiskundig angehaucht zijn, maar wel taalfilosofische en historische belangstelling hebben, is er in deze studie genoeg interessants te lezen. Gerrit Mannoury is onder meer betrokken geweest bij de zogeheten significa, een taalkritische beweging waarin de ontoereikendheid van de taal een vast thema is. In dat verband maakte hij onder meer kennis met de schrijver Frederik van Eeden, wiens *Redekunstige grondslag van verstandhouding* uit 1897 enkele malen is herdrukt en nog in 2005 in het Duits

is vertaald. Ook komt Mannoury's kennismaking aan de orde met het werk van Lady Victoria Welby, schrijfster van *What is meaning?* (1903) en met de roemruchte wijsgeer G.J.P.J. Bolland. Beiden hadden een zekere betekenis voor de ontwikkeling van Mannoury's filosofische ideeën. In de neerlandistiek bekende auteurs als J.I. de Haan en Jac. van Ginneken passeren eveneens de revue.

Sommige lezers zijn waarschijnlijk nog wel bekend met Mannoury's handzame boekje *Signifika. Een inleiding* (1949), een deeltje uit Servire's Encyclopaedie. Merk op dat een later zo bekend geworden term als 'taaldaad' uit signifiische kring stamt. Terzijde wijs ik er nog op dat de Leidse hoogleraar Nederlandse taalkunde C.F.P. Stutterheim (1903-1991) in 1947 een artikel heeft gepubliceerd over 'signifique et linguistique'. Verder zal voor diverse lezers de link met de Wiener Kreis (hoofdstuk 13) interessante lectuur vormen. Mannoury publiceerde ook over een wereldtaal als het Esperanto, waarvoor zoals bekend sinds 1998 aan de UvA een bijzondere leerstoel bestaat.

Voor wie in specifieke personen geïnteresseerd is, aan deze studie (open access) is een handig personenregister toegevoegd (pp. 753-773).

Mireille Kirkels, *Gerrit Mannoury (1867-1956). Een relativistisch denker*. Dissertatie Erasmus Universiteit Rotterdam 2019. xxii + 777 pp. <https://rep.eur.nl/pub116694>

2.4. Te verschijnen: Extaze 31 over "De eeuw van Gisèle"

[ingezonden mededeling van Cor Gout]

Extaze 31 staat op het punt van verschijnen. Centraal staat **Annet Mooij's** bijzondere boek *De eeuw van Gisèle. Mythe en werkelijkheid van een kunstenares*, waarin de omstreden literaire kring Castrum Peregrini een belangrijke plaats inneemt. In *Gisèle van Waterschoot en de kunst van het leven* beschrijft Annet Mooij hoe Gisèle van haar leven een kunstwerk maakte waarbij ze fictie en verfraaiing niet schuwde. Vooral haar relatie met Castrum zag ze graag gecorrigeerd. Want, hoewel zij de pelgrims (peregrini) onderdak bood, werd het haar verboden bij vriendenfeesten en leesavonden aanwezig te zijn.

Wanneer: donderdag 5 september, aanvang 20.15 (deuren open van 19.45-20.10 uur)

Waar: [Houtrustkerk](#), Beeklaan 535, Den Haag (hoek Houtrustweg).

Parkeren kan gratis op het erf van de internationale school aan de overzijde.

Entree: € 10,00 met gratis consumptie in de pauze (alleen contant te betalen).

Reserveren: redactie@extaze.nl

Presentatie: Cor Gout

Licht en geluid: Anton Simonis (Adesign)

Chrétien Breukers schrijft een half jaar lang maandelijks een blog voor de Extaze-blogserie: 'Literatuur als avontuur'. [Lees meer](#)

2.5. Schemerarchieven (35)

[Hoe klonk ... ook alweer?](#)

2.6. De werkbank (35)

["Omdat ik iets te zeggen had..." schrijfsters in de 19e eeuw](#)

2.7.

[Is het nog niet te laat?](#)

==> Kijk ook altijd even in [Neerlandistiek](#) (het vroegere Neder-L)

IVN-leden lezen *VakTaal* [online](#)
Reacties, opmerkingen en bijdragen (en natuurlijk ook e-adreswijzigingen) naar:
Wim Klooster of Guido Leerdam,
wgk@xs4all.nl of guidoleerdam@gmail.com
www.ivn.nl

Internationale
Vereniging voor
Neerlandistiek